

Вашуленко М. С.
Вашуленко О. В.
Прищеп О. Ю.

1
клас

Українська мова

БУКВАР

Частина 5

Навчальний посібник створено відповідно до Типової освітньої програми початкової школи, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- — відповідаю на запитання, виконую завдання
- — розповідаю, обговорюю
- — вчуся читати
- — вчуся вправно читати (для тих, хто знає всі букви)
- — вчуся писати
- — малюю, розфарбовую
- — працюю в парі або групі
- — театралізую

РУБРИКИ

-   — слухаю тексти
-   — досліджую медіа

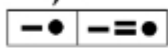
Яя

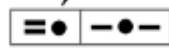
4

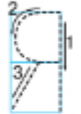
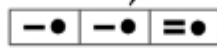
чápля

дýтел

зозу́ля

- Підлиши малюнки. Скільки в кожному слові **звуків**? Скільки **букв**? Запиши цифрами в клітинки.

звуків букв

звуків букв

виш^ня

неді^ля

суни^ця

гусе^ня

муш^ля

чорни^ця

каче^ня

топо^ля

полуни^ця

мі^сяць

оди^ниця

с^вято

мі^сячно

спідни^ця

с^вятко^вий

мі^сяче^нько

рукави^ця

с^вятку^вати

Гра «Яка? Яке? Який?»

Ми грались у слова — називали ознаки предметів.

- Паляниця яка?
- Смачна, пухка, духмяна.
- Буряк який?
- Буряк круглий, червоний.
- І ти з нами пограйся — думай і називай ознаки предметів.
- Яблуко яке?
- Полуниця яка?
- Вовк який?
- Лисиця яка?
- Мишенятко яке?
- Урок який?

За Марією Людкевич

СОЛОДЕНЬКА БАБЦЯ

Бабця в мене — трудівниця,
без діла бабці не сидиться.
І сьогодні із натхненням
бабця возиться з варенням:
з вишень, яблук, полуниці...
Моя бабця — чарівниця...

- Про кого розповідається у вірші? Хто розповідає?
- Підкресли, з чого бабуся варила варення.

5

Я я я

я я я я

ля ня ся

ря яя ця

чача дача

Зодя і сонця — птахи.

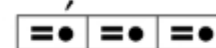
ягоди

ялінка

лілія

явір баян маяк конва́лія
яблуко рояль віяло троянда
Яна Марія Яре́ма Яготін
Яків Надія Яросла́в Яре́мче

Наведи букви Я, які написані правильно.

Підпиши малюнки. Скільки в кожному слові звуків? Скільки букв? Запиши цифрами в клітинки.

звуків
букв

звуків
букв

Знайди слово у слові. Підкресли його.

квасоля рукавиця цукорниця перукарня

МІСЯЦЬ ЧИ СОНЦЕ?

Якось хлопці засперечалися: «Сонце важливіше чи Місяць?»

— Місяць, — доводив Ярик. — Ну звичайно ж, Місяць.

— А як ти це доведеш? — спитав у нього Ілля.

— Бо він світить цілу ніч, коли темно. А сонце світить тільки вдень, коли й так видно.

А ти як скажеш?

Галина Нарожна

ЯБЛУНЕВИЙ САД

Звеселилась яблунька,
бо прийшла весна.

В ніжно-білі квітоньки
одяглась вона.

Та й подружки яблуньки
в квітах всі підряд —
мов чарівна казочка,
яблуневий сад.

- Чому звеселилась яблунька?
- На що став схожий яблуневий сад?

Я Я Я

Я Я Я . . . Я
 Я Я . . . Я Я
 Яна Ярослав
 Ярмче — красиве місто.

Дай відповідь на запитання.

Ягода яка? Я
 Яблуко яке?
 Ялинка яка?
 Хто це? Це Яна вона?
 Вона

Підпиши малюнки. Скільки в кожному слові **звуків**? Скільки **букв**?
Запиши цифрами в клітинки.

звуків
букв

звуків
букв

З'єднай лінією слово і його пояснення.

піца

жіночий одяг

суніця

інструмент для письма

синіця

посуд для цукру

олівець

невеликий птах

спідниця

рослина зі смачним ягодами

цукорниця

італійська страва

Навчися швидко читати скоромовку, чітко вимовляючи кожний звук.

Грицько Бойко

КРАБ

У порту краб здрався на трап.

Шкряботів краб: шкряб, шкряб, шкряб!

За Наталією Бендус-Петровською

ЩО ТАКЕ МУШЛІ?

Дітвора засмагала на б́ерезі моря й розглядала мушлі.

— Цікаво, звідки беруться мушлі, — раптом задумливо мовив Дмитрик.

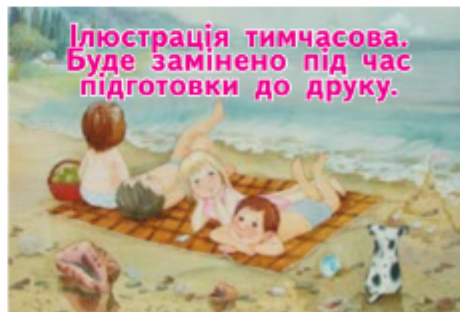
— Мушлі — з моря, це будиночки для перлин і морських рачків, — відповів Матвій.

— Ні, мушлі — це морські музичні скриньки, — упевнено сказала Даринка. — Ось піднеси до вуха й уважно послухай.

— Чути шум морських хвиль, — сказав Дмитрик.

— Ні, мушлі — це цукерки, які діти загубили на б́ерезі. А прибій потягнув ті цукерки на глибину і там вони перетворилися на мушлі! — вигукнула Поля.

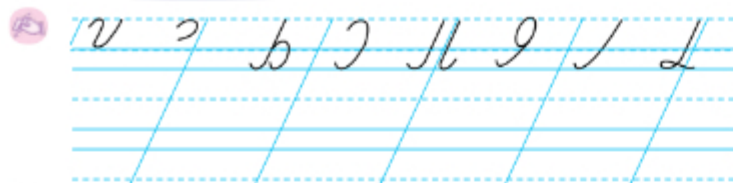
Так звідки беруться мушлі?

Наталія Бендус-Петровська.

Мушлі

• Про що розмовляли діти? З ким із дітей ти погоджуєшся?

Склади і запиши речення.

червоне Ярослава У яблуко

книжка У Якова про моряків

Прочитай текст. Добери й запиши заголовок. Спиши одне речення на вибір.

У Зоряни нова лялька. Ляльку звати Яся. У Ясі гарне плаття. На голові у Ясі червоний бант. Зоряна і Яся ходять разом гуляти.

ВЧУСЯ РОЗПОДІЛЯТИ ПРЕДМЕТИ НА ГРУПИ

Розподіліть предмети на групи. Скільки груп у вас вийшло? Поясніть чому.

- Назвіть ці групи. Назвіть ще по кілька назв предметів, які можна віднести до кожної із цих груп.

- Чому предмети об'єднані у групи саме так? Що в кожній групі спільне, а що — відмінне?

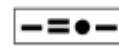
- Розподіли всіх тварин на групи. Скільки груп у тебе вийшло? Назви ці групи.
- Назви ще по кілька тварин, які можна віднести до кожної із цих груп.

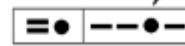
Знайди зайвий предмет у кожному ряду. Обведи його.

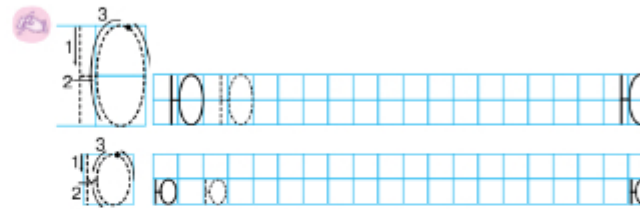
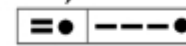
ключ

рюкзак

люстра

Підпиши малюнки. Побудуй звукові схеми слів.

лу	лю	людина	тюбик
ну	ню	люстра	тюлень
ру	рю	люстёрко	тюльпán
су	сю	дюшэс	нюх
ду	дю	рюкзак	нюхати
ту	тю	сюприз	понюхати

Юю

Андрій М'ястківський

ВЕСНА

Мама каже:

— Йде весна.

— Подивлюся: де ж вона?

Попід хмарами в імлі
пролітають журавлі.

Мчать струмочки вздовж доріг,
нагородах тане сніг,
он синичка голосна...

Тільки де ж це та весна?

Розпускаються бруньки,
тихо стукають в шибки...

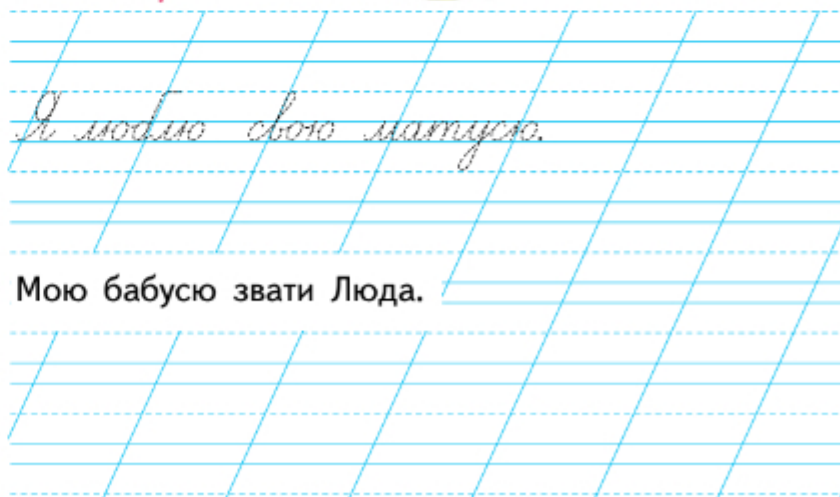
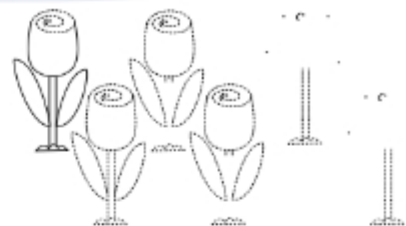
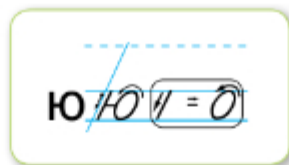
Далечінь така ясна!

Тільки де ж це та весна?

Мама каже:

— І струмки, і калюжки, і бруньки,
і синичка голосна —
все це, донечко, весна.

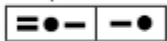
● Які ознаки весни не розпізнала донечка? Назви їх.

граю знаю читаю дякую
 бігаю пізнаю співаю чекаю
 малюю міркую танцюю слухаю

Алла Свашенко

Загадка

Я на кораблі служу.
 Я з матросами дружу.
 Хай маленький я моряк —
 в морі плавати мастак.
 Більше знань я наберуся,
 справжнім моряком зроблюся.
 Відгадайте, як я звуся?

Юлія Юрій Юрківка
 Юленька Юрась Юлянівка

Хто старший? Хто молодший?

Юленьці два роки.
 Юрасеві шість років.
 Андрію десять років.
 Людмилі дванадцять років.
 За кого Людмила старша?
 За кого Юрась молодший?

- Кого зображено на світлині? Це Юленька чи Людмила? Це Юрась чи Андрій?

За Галиною Демченко

ХТО ЮРАСИКА ВКУСИВ?

Проти сонечка квітник —
 тут Юрась гуляти звик.
 Зазирає у квітку кожну:
 — Чи тебе понюхати можна?
 — Нюхай, нюхай, та гляди,
 коли б не сталося біди, —
 шелестить увесь квітник.
 Раптом наш Юрась у крик:
 — Ой, ой, ой! — біжить хлопчина.
 — Мамо, квітка укусила!
 Мама каже: — Укусити
 аж ніяк не можуть квіти.
 — Хто ж тоді, я запитаю,
 укусив мене?
 — Не знаю.
 Чи не можете, малята,
 ви Юрасеві сказати?

Ю Ю Ю Ю

Порівняй букви.

І-Н-Ю

Ю Ю Ю

Ю

Юю

Юю

Юр

Юа

Юрр

Юаа

Юрась любить танцювати.

А Юленька — малювати.

Прочитай слова. Підкресли слова — назви дій, які ти виконуєш на уроках.

Читаю, малюю, заважаю, граюсь, думаю, відповідаю, підказую, пишу, списую, варю, співаю, відволікаю, розповідаю, жую, слухаю.

Ігор Січовик

Юрась — рибку упіймав,
Гриць — картоплі накопав,
тато із кринички
витагнув водички,
а маленька Юля
принесла цибулі,
крóпу і петрушки, —
зварить мама юшку.

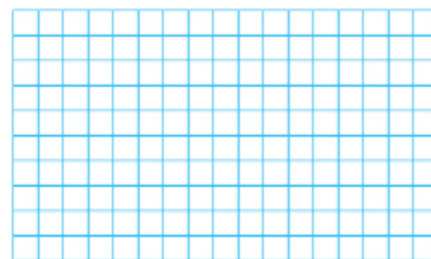

Запиши відповіді на запитання.

Хто копав картоплю?

Хто упіймав рибу?

Хто приніс цибулю?

За Катериною Міхаліциною

ВИШНЯ

Повертався соловейко з вирію до рідного краю.
І побачив унизу поміж хмарами садок.

— Ось у цьому саду буде мій дім! — подумав соловейко.

Спустився. Сів на гілку відпочити. Далі прочистив горлечко і запитав:

— Здрастуй, дерево!
Як тебе звуть?

— Я — вишня.

— А я — соловейко. Розкажи про себе, будь ласка, — попросив соловейко.

— Навесні я зацвітаю. Маю китиці з ніжного цвіту. Потім на мені виростають гладенькі листочки, а по краях — як пилочка. Вони темно-зелені.

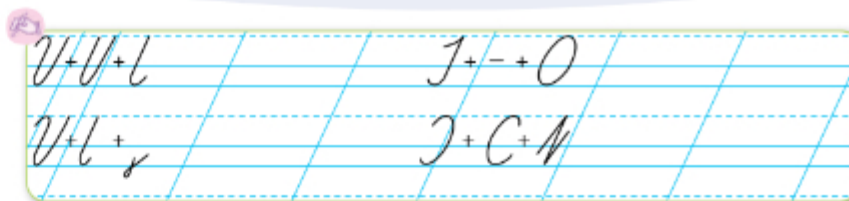
А влітку я стаю справжньою красунею, бо вся в червоних ягідках! Бабуся з дівчинкою збирають ягідки, а потім дякують за смачні вареники.

— Цікаво! Цікаво! А птахи на тобі живуть?

— Такого не пригадаю. Хіба надокучливі шпаки ягідки крадуть.

• Що вишня розповіла соловейку про себе?

• Кого намалювала Юля?

мама

сестра Люда

бабуся

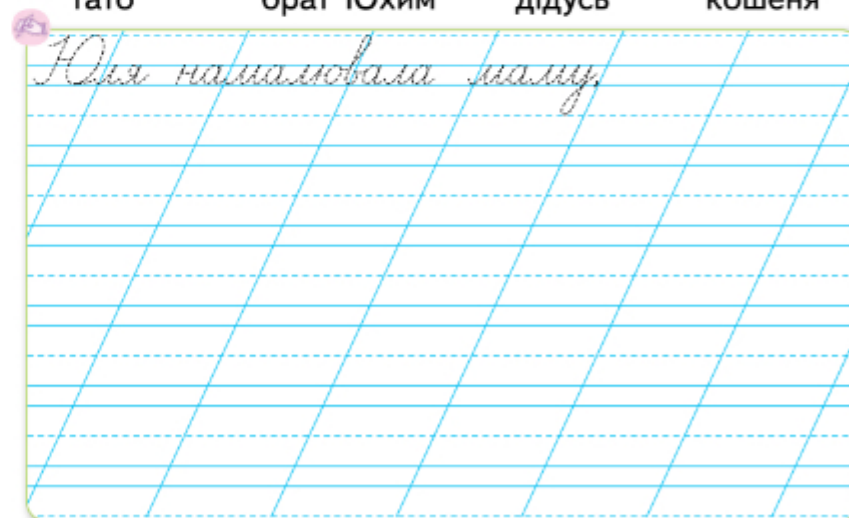
кішка

тато

брат Юхим

дідусь

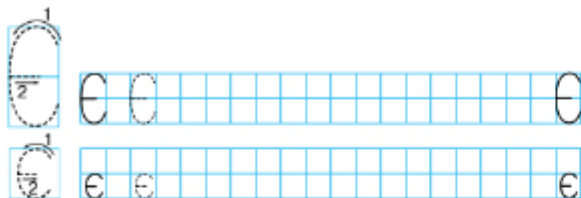
кошеня

Єє

літнє пізнє третє справжнє
осіннє раннє вечірнє колишнє

Наталія Забіла

СИНЄ ТА БІЛЕ

Синє небо, синє море,
білий парус вдалині.
Понад морем — сині гори
й білі хмари, наче сніг.

Прочитайте удвох розмову дитини з морем.

Анатолій Качан

СИНІ ДНІ

— Здрастуй, море!
Як тебе звать?
— Звать мене Чорним
за люті шторми.
— Чом же ти, море,
синє в ці дні?
— Синє, бо небо
скупалось в мені.

Ольга Савченко-Гнатюк

ТЮЛЕНЬ

У крижаній воді тюлень
плаває собі весь день.
— В Арктиці немає літа? —
поцікавилися діти.
А тюлень відповідає:
— Літо є. Тепла немає.

Підкресли слова з буквою є.

- Про що запитали діти тюленя?
- Що він їм відповів? Як ви зрозуміли його відповідь?

Микола Возіянов

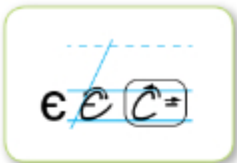
МИ КУПАЄМО КОТА

В нашій хаті суєта —
ми купаємо кота:
тато, мама, я, дідусь,
дві бабусі, брат Петрусь...
Котик дивиться вороже
і пручається, як може...
День купальний нелегкий:
усі мокрі, кіт — сухий!

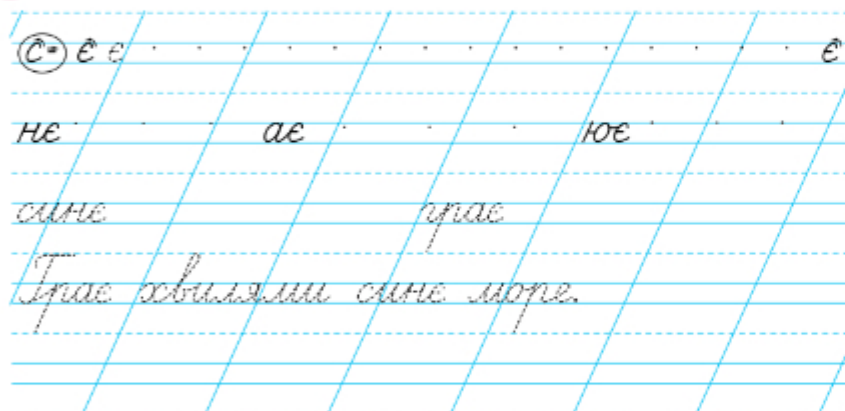
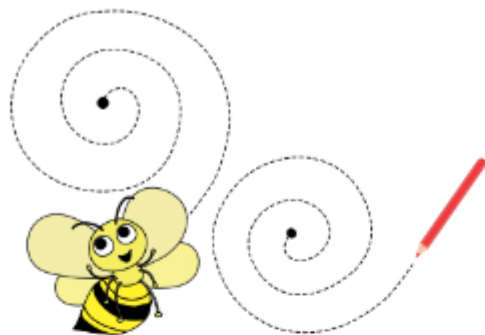
Ілюстрація тимчасова.
Буде замінено під час
підготовки до друку.

- Що тебе розвеселило в цьому вірші?
Хто розповідає історію? Що робила сім'я? Кого зображено на малюнку?

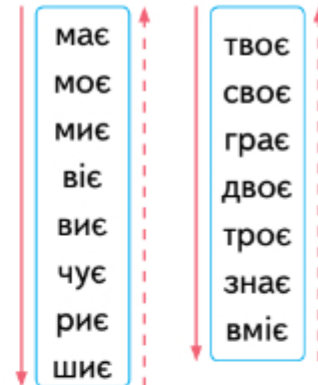

● Порівняй букви.

О-С-Є

Хто багато читає, той багато знає.

- II
читає	літає	співає	повзає
вітає	бігає	малює	стрибає
радіє	ховає	одягає	охороняє
Євген	Євгеній	Євгенівна	
Євгенко	Євгенія	Європа	

III
Прочитай вірш. Розглянь малюнок. Поміркуй, які слова пропущено. Упиши у вірш ці слова.

Грицько Бойко

На прогулянку на плоті
вийшли і єноти.
Є в капелюшки,
 має довгі вушка.

Ігор Січовик

ЄВА

Єва малює, Єва співає,
Єва танцює і вишиває;
страви готує, брата годує,
посуд миє — усе Єва вміє.

Підкресли у вірші слова, які називають дію.

Любов Шостак

ЧЕПУРНІ ЄНОТИКИ

Ці єнотики маленькі
дуже-дуже чепурненькі.
Зубки чистять, лапки миють —
ось тому і не хворіють.

Першокласники і першокласниці підготували до свята концертні номери.
Розглянь таблицю і дай відповіді на запитання.

	Танець	Пісня	Музичні інструменти
Єва		+	+
Єгор	+		+
Євген		+	
Євгенія		+	
Євдокія	+		

Хто танцює? Скільки всього дітей співає? Хто грає на музичних інструментах? Назви їхні імена.

Є Є Є =

Є Є Є = Є

Єва Євген

Євдокія Євгенівна працює у школі.

Є

Залиши відповіді на запитання.

Хто шиє? Шис

Хто лікує?

Хто малює?

Хто буде?

Прочитай і відгадай загадки. Слова-відгадки запиши. Побудуй звукові схеми слів.

Леся Вознюк

Хвіст куценький, довгі вуха,
Має в шафі два кожухи.
Влітку одягає сірий,
Ну а взимку — теплий білий.

* * *

Хвостик в смужку, волохатий,
любить їжу полоскати,
на деревах його хатка.
Хто з вас зможе відгадати?

□	□	□	□	□
□	□	□	□	□

□	□	□	□	□
□	□	□	□	□

Анатолій Валеvський

Хитрий єнот
забіг у город.
Поцупив квасольку,
горох, барабольку.
Поклав у торбину
буряк, капустину,
морквину, насіння, часник —
та й швидко до лісу утік.

Що означає слово **поцупив**?

ЯК БІЛКА І ЗАЄЦЬ ОДНЄ ОДНОГО НЕ ВПІЗНАЛИ

(Казка)

Якось улітку познайомилися білка і заєць та й подружили. А потім прийшла зима. Випав сніг. Стали дерева білі-білі. Білка вимостила собі гніздо високо на дереві. А заєць під хмизом сховався.

От поглядає білочка з гнізда на зайчика і не впізнає — був сірий, а став білий, як сніг.

— Мабуть, це не він, — думає білка.

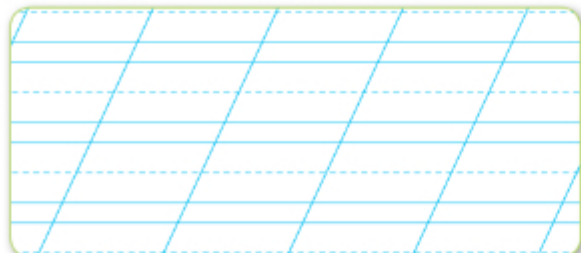
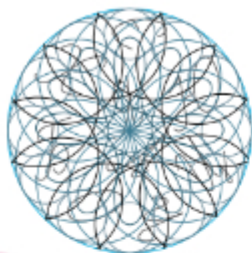
А заєць і собі білку не впізнає — та ж була в руденькому кожущку, а ця — в сірому.

Аж тоді вони впізнали одне одного, як літечко знову прийшло і колишнє вбрання звірятам повернуло.

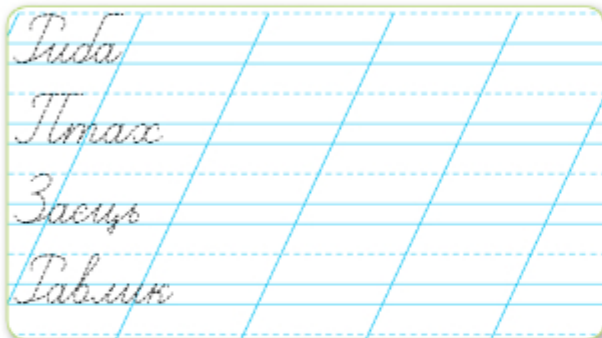

Чому зайчикова шубка взимку стає білою? Що ти про це знаєш?

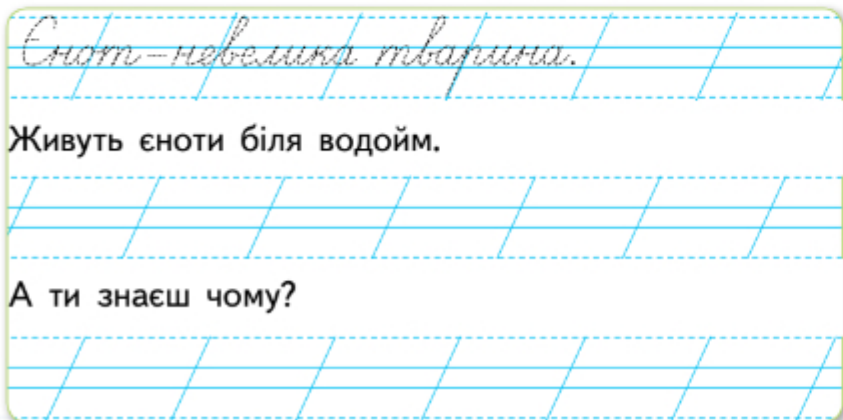
Знайди букви, які «сховалися». Запиши їх.

Допиши речення.

повзає у траві
літає у небі
плаває у воді
стрибає
у полі

Живуть єноти біля водойм.

А ти знаєш чому?

ВЧУСЯ ЗНАХОДИТИ СХОЖІ ОЗНАКИ В РІЗНИХ ПРЕДМЕТАХ

11

Оксана Кротюк

ЗЕБРА

Від хвоста і аж по вушка
в зебри смужка,
смужка,
смужка.

Не горохи, не клітинка,
не малюнок на всю спинку —
тільки смужка,
смужка,
смужка
від хвоста і аж по вушка.

- Про яку особливу ознаку зебри розповідається у вірші?
- Яких тварин ти бачиш на малюнку?
- Назви схожу ознаку для всіх тварин.
- Назви спільну ознаку кожної групи предметів.

ї і

ї жак

мій — мої твій — твої
гай — гаї свій — свої
край — краї звичай — звичаї

їхав виїхав поїзд
поїхав доїхав поїздка
заїхав приїхав приїздити

За Анатолієм Камінчуком

ТРАМВАЙЧИК

Їде, їде мій трамвайчик.
У вагоні лис і зайчик,
бегемотик, слоник, котик,
песик, вовчик, коник, кротик.
— Не дивуйтесь,
— каже зайчик, —
в зоопарк їде
трамвайчик.

- Перевір, чи уважно ти читав / читала. Спробуй назвати всіх пасажирів трамвайчика.

Ігор Січовик

Їде Зайчик у трамваї
і довкола поглядає.
Тут підходить Їжачок
і питає: — Ваш квиток?
Червоніє Зайчик густо
і дає листок капусти.
Пожував Їжак листок.
— Це, говорить, — не квиток.
Доведеться вам зійти
і додому пішки йти.

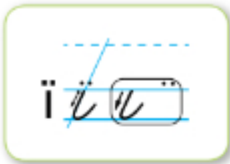

Микола Возіянов

ЧИЇ РУЧАЇ?

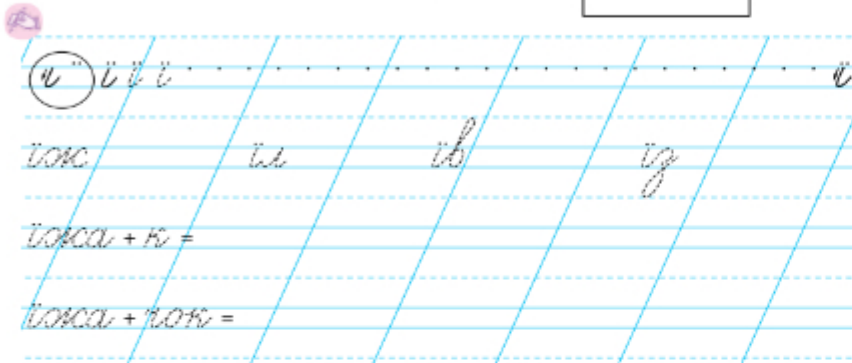
З гірки бігли ручаї.
Дід спитав їх:
— Ви чиї?
— Нічії! Нічії! —
гомоніли ручаї. —
Цілий день і цілу нічку
ми розшукуємо річку...
Мій дідусь лопату взяв —
шлях до річки їм проклав.
Задзюрчали ручаї:
— Річко, ми тепер твої!..

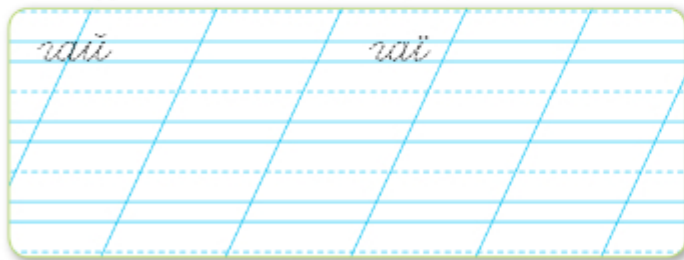
● Порівняй букви.

и - і - ї

Один

Багато

гай

змії

трамвай

У саду живе їжак.

країна
Україна

українка
українець

українці
українська

УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА

Україна — держава.

Україна — європейська держава.

Вона розташована в середині Європи.

Україна — чудовий край! Зелені гаї, безкраї степи, квітучі сади, високі гори, сині води рік і морів — усе це наша Україна!

Україна — то рідний край твій, батька, матері, дідуся, бабусі. В усьому світі добре відомі прекрасні і мелодійні українські пісні, українські вишиванки.

А найголовніше багатство — український народ, героїчний, працелюбний, розумний, жартівливий, співучий. Люди України — то великі трударі і звитяжні воїни, мудрі й добрі діти своєї Вітчизни.

Україну, крім українського народу, населяють інші народи: євреї, поляки, татари, вірмени. Вони живуть у дружбі і злагоді.

Чудова наша Україна!

Перегляньте відео, яке покаже вам красу України.

● Порівняй букви.

У-І-ї

Handwriting practice on blue-lined paper. The first row shows the cursive letters 'ї', 'ї', and 'ї' with arrows indicating stroke direction. The second row shows the words 'її' and 'її'. The third row shows the word 'Україна'. The fourth row shows the sentence 'Україна — рідний край'. The fifth row shows the sentence 'Ісали ми Україною'. The sixth row shows the sentence 'Чудова наша Україна!' followed by blank lines for practice.

За Олесею Василенко

Я — УКРАЇНКА!

Я — українка!
Пишаюсь, радію,
бо рідною мовою
я володію.
Я — українка!
Живу в Україні,
у вільній, єдиній,
красивій країні!
В душі моїй солодко
грає сопілка,
бо я з України,
бо я — українка!

За Ганною Чубач

ПРАПОР НАШОЇ КРАЇНИ

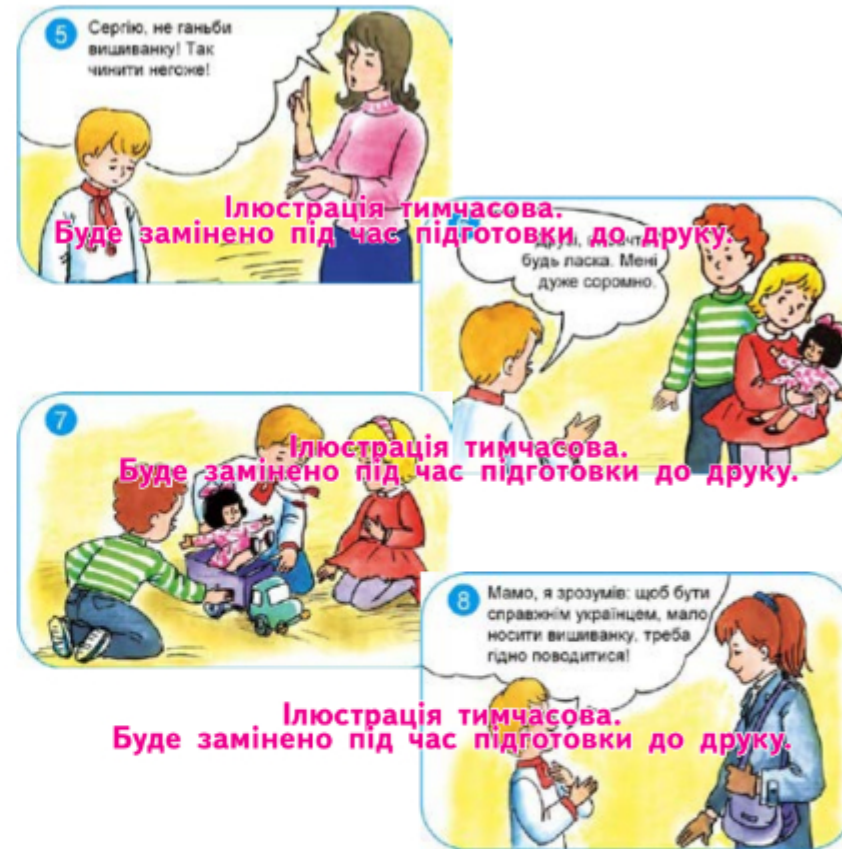
Прапор нашої країни
має колір синьо-жовтий.
Синє небо — верхня смуга,
жовте поле — смуга друга.
Не забудь ніде й ніколи:
Україна — небо й поле.
А також ти добре знай:
Україна — мирний край!

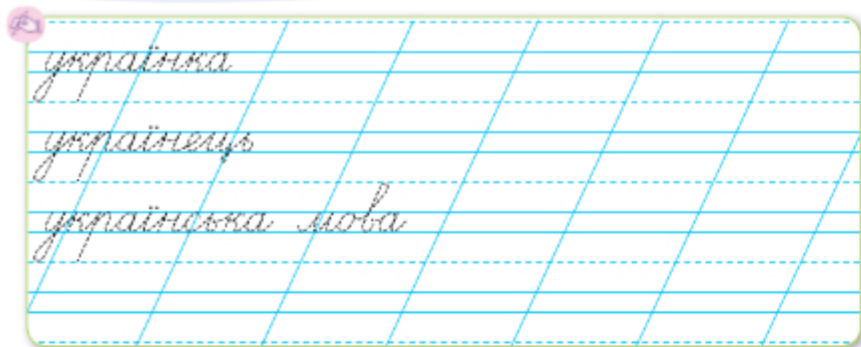

БУТИ СПРАВЖНІМ УКРАЇНЦЕМ

Усі ми — сини і доньки єдиної Батьківщини. І кожен наш учинок, кожне слово впливають не лише на наше життя, а й на долю країни. Тож яким має бути справжній українець? Прочитай комікс, це допоможе тобі в пошуку відповіді на запитання.

- Чому хлопчик вдягнув вишиванку?
- Як Сергійко повівся з дітьми?
- Що означають слова «не ганьби вишиванку»?
- А як треба поводитись без вишиванки? Як стати справжнім українцем / справжньою українкою?

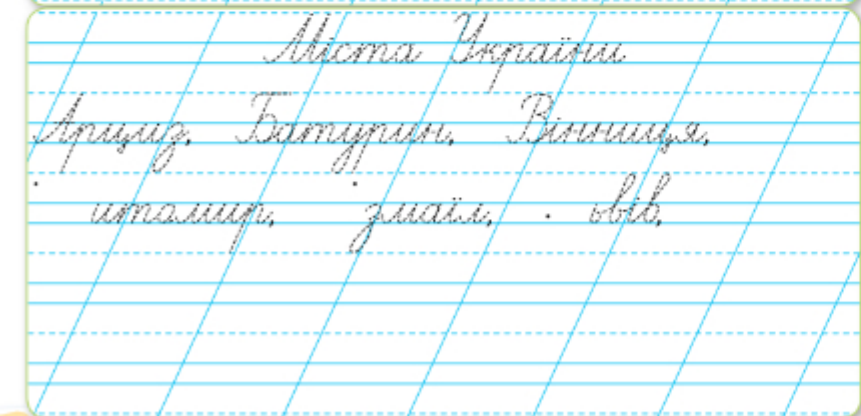
А Л М Я Е З І

Ї Н К Г П Т Р

В Б У Ч Х Ж

Міста України

Арицяз, Батурич, Римниця,
итальн, змал, . вів.

КИЇВ

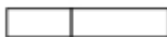
Київ — головне місто України. Воно розкинулося на високих схилах широкого Дніпра — найбільшої річки України. Київ славиться своїми зеленими парками, величними соборами, квітучими садами.

Київ — одне з найбільших і найкрасивіших міст не лише України, а й усієї Європи.

Київ — столиця України. Тут працюють Президент України, Верховна Рада й Уряд України. У столиці багато музеїв, храмів, театрів, бібліотек, навчальних закладів.

Кияни дуже люблять своє місто, яке не перестає будуватися та оновлюватися.

Красивий Київ в усі пори року. А особливо навесні, коли розцвітають каштани.

Київ

Київ — краса України.

Київ заснував князь Кий.

Київ — столиця України.

Тарас Григорович Шевченко

Тарас Григорович Шевченко — видатний український поет. Ще малим хлопчиком він виявив хист до малювання.

У своїх віршах і малюнках він оспівував рідну Україну, її чудову природу. Закликав любити і шанувати рідну мову.

Послухайте вірш Тараса Шевченка «Тече вода з-під явора».

Леся Українка

Леся Українка — відома українська поетеса.

У дитинстві Леся була допитливою дівчинкою. У чотири роки вже добре читала.

Леся Українка дуже любила Україну, свій народ. Написала для дітей багато віршів та казок.

Послухайте вірш Лесі Українки «Вишеньки».

Л У В К М Т Я З Ш Л У В К М Т Я З

Тарас Григорович Шевченко

Тарас Шевченко - великий поет.

Леся Українка

Леся Українка - відома поетеса.

ВЧУСЯ РОЗПІЗНАВАТИ ОЗНАКИ ВЕСНИ

Тетяна Корольова

ЧАРІВНА ПОРА

Чуєш? Жебонять струмки!
Чуєш? Цвірінчать пташки!
Глянь! Бруньки он на гіллі...
В синім небі — журавлі...

Перші проліски цвітуть,
перші джмеликі гудуть.
Це прекрасна й чарівна
в гості йде до нас весна!

Скоро прилетять в гаї
голосисті солов'ї.
Будуть радо щебетать,
будуть весноньку вітать.

- Про які ознаки весни ти прочитав / прочитала у вірші? Що із прочитаного можна побачити? А що почути?
- Чи є у вірші ті слова, які передають радість, любов до весни.
- Які картини ти уявив / уявила, читаючи вірш?
- Які інші ознаки приходу весни ти спостерігав / спостерігала? Де?
- Добери якнайбільше слів-ознак, які допоможуть тобі розповісти про весну, весняне небо, сонце, струмочок, травичку.
- Які дії у вірші виконували струмки, пташки, проліски, джмелики?

Прочитай скоромовку спочатку повільно, а потім — швидко.

Леонід Куліш-Зіньків

У лузі журавлик
щипав собі щавлик.
Купіть йому горщик —
він зварить вам борщик.

Підкресли у скоромовці слова, які різняться однією буквою.

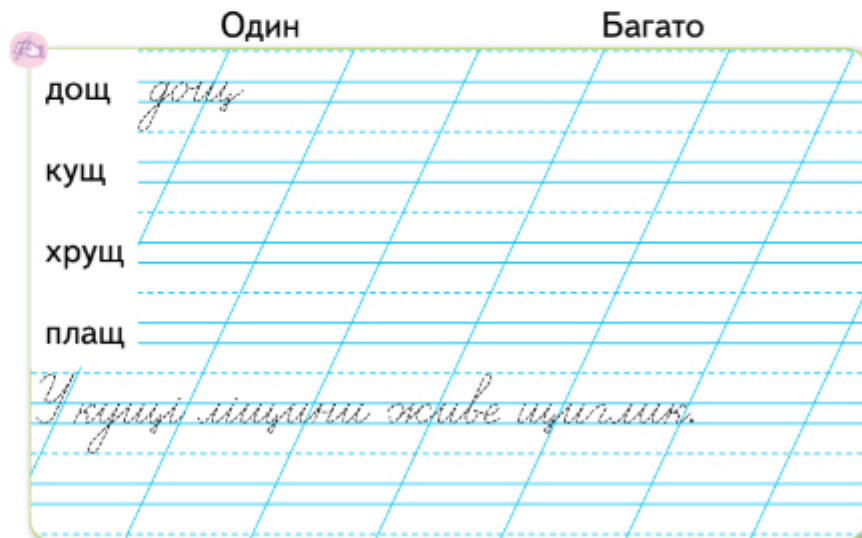
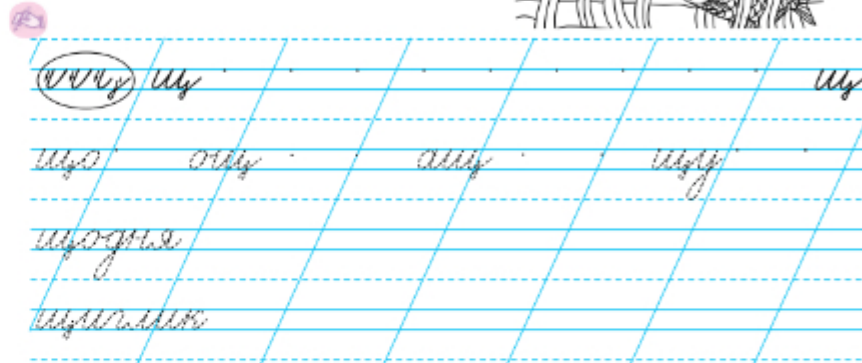
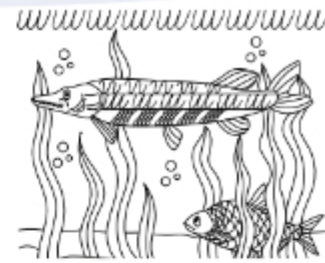
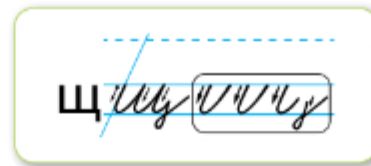
Мар'яна Савка

КОТИЩЕ

По дашку повзе котище.
Вище! Вище! Вище! Вище!
Йде гроза усіх пташок.
Скоро зробить він стрибок!
Ще й стирчить трубою хвіст —
зараз всіх він вас поїсть!
Щойно скочив він на дах,
як узяв котяру страх.
Все згори таке мале,
аж стає від того зле.
— Ой, зніміть мене, мур-ня,
я ж маленьке кошенья-у!!!

Скільки разів у вірші повторюється букви **х** і **щ** .

- Скільки в кожному слові **звуків** і скільки **букв**? Запиши цифрами у клітинки.

дощ

звуків букв

плащ

звуків букв

- Швидко читай – інше слово в рядку розпізнай. Підкресли його.

щука щука щука щука щока щука

Ігор Січовик

ЩО НЕ ТАК?

Дощик грає на сопілці,
хлопчик миє шубу білці,
щука під кущем живе,
заєць річкою пливе.

- Перестав слова і прочитай вірш правильно.

- Спробуй самостійно створити скоромовку-чистомовку.

Ощ-ощ-ощ – падає весняний _____ .

Щі-щі-щі – одягли ми всі _____ .

Щу-щу-щу – ми тікаєм від _____ .

Катерина Перелісна

ДОЩИК

Іди, дощику, іди,
на городи, на сади,
на траву, на квіти,
що садили діти.

Щоб травичка підросла,
щоб квіточка розцвіла,
щоб дітки маленькі
росли здоровенькі!

Петро Сорока

ПРО ЩАСТЯ

Білка щаслива,
бо всюди стрибає.
Гілка щаслива,
бо листя гойдає.
Песик щасливий,
бо сторожем служить.
Петрик щасливий,
бо з книжкою дружить.

А коли щасливий / щаслива ти? Розкажи.

Щ Ш ш V V V V

● Порівняй букви.

Ш-Шш
ш-шш

Ш ш Шш

Ш ш

Шш шш

Шш Шш

Шштя - це нам потрібне і радісно.

Що ще?

батько ба́тьківський Батьківщина

БАТЬКІВЩИНА

Батьківщина — це земля наших батьків, дідів і прадідів. Це край, де здавна звучить рідна мова. Ми живемо в Україні. Україна — це наша Батьківщина.

Україна — красивий і щедрий край! Наша земля багата на розлогі лани, зелені гаї, повноводні річки, глибокі моря, високі гори. Найбільша річка України — Дніпро. Вона тече аж до Чорного моря. Найвища гора в Україні — Говёрла. Вона є окрасою Карпат.

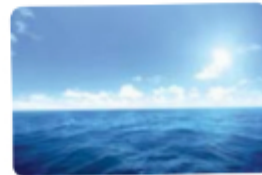
У кожної людини є її мала батьківщина — місце, де ця людина народилася. У кожного батьківщина одна — як тато, як мама.

Для тебе батьківщина — це батьківська оселя, у якій ти живеш, подвір'я, де ти граєшся з друзями, улюблений куточок природи...

Щиро люби свій рідний край!

🗨 Розкажи про свою малу батьківщину: де ти народився / народилася, де живеш.

● Чим цікаве твоє місто (село)?

И

Й

Ц

Щ

Щ

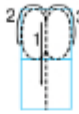
село Щасливе

Я люблю свою Батьківщину.

Батьківщина — це рідна моя Україна.

Послухай вірш. Запам'ятай слова зі звуком [ф].

Підпиши малюнки. Побудуй звукові схеми цих слів. Поділи на склади. Постав наголос.

хва — фа	фла	фра	фар
хво — фо	фло	фро	фор
хву — фу	флу	фру	фур
хве — фе	фле	фре	фер
хви — фи	фли	фри	фир
хві — фі	флі	фрі	фір

фен

фара

фінік

фея

фарба

фікус

Фф

фільм	фонтан	факел	ферма
фініш	форма	фабрика	фермер
фінал	форель	фантазія	фестиваль

Прочитай. Поміркуй. Дай відповіді.

Фазан, фламінго — це хто? Це птахи.

Фіалка, флокси — це що? Це квіти.

Кофта, футболка — це що? _____.

Жирафа, дельфін — це хто? _____.

Фотограф, шофер — це хто? _____.

Прочитай вірш, рухаючись за стрілочками.

Володимир Кленц

Фазан з фазаном → грав у футбол.

Забив форелі ← гарний гол.

Форель фазану ← мовить враз:

— Цей гол у тебе — ← вищий клас!

Спробуй самостійно створити скоромовку-чистомовку.

Арф-арф-арф — у мене красивий _____.

Афу-афу-афу — я кладу його у _____.

ЖИРАФИ

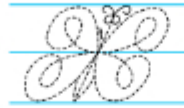
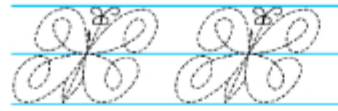
Жирафи — найвищі тварини у світі. Уявляєш, доросла людина може вільно стати між їхніми передніми ногами. На волі ці плямисті красені живуть тільки в Африці.

Їдять жирафи різні рослини, листя дерев. Особливо жирафам смакує колюча акація. Довгі ноги та шия дозволяють їм діставати листя з найвищих гілок.

Сплять жирафи переважно стоячи. А щоб уві сні не впасти, голову кладуть між гілками дерев.

У всіх дорослих жирафів на голові є ріжки. Жирафи мають добрий зір і слух. Це дозволяє їм завчасно помічати небезпеку.

- Чи доводилося тобі бачити жирафів? Де?
- Що тобі вже відомо про цих дивовижних тварин?
- Що нового ти дізнався / дізналася з тексту? Поміркуй, де можна знайти додаткову інформацію про жирафів.

ф ф ф

фв фл

фонітан

телефон

жирфа

Жирафи – найвищі тварини.

Жирафи живуть в Африці.

- фотóграф
- фотоапа́ра́т
- фотоате́льє

- футбо́л
- футбо́лка
- футболи́ст

За Василем Кравчуком

Федору форму
футбольну купили.
Федір у формі
ганяє щосили.
У Фелікса форми
такої нема.
Та формою Федір
хвалився дарма.
З Феліксом Федір
грав у футбол.
Федору Фелікс
забив сьомий гол.
Образився Федір,
ніяк не збагне:
— Чи форма в футболі
не головне?

- Як ти думаєш, що головне для гри у футбол?
- Що можна порадити хлопчикові Федору?

ВИСТАВКА МАЛЮНКІВ

У нас альбоми, різнокольорові фарби, пензлики, фломастери. Ми малювали картини.

Федір Щербак намалював дельфінів. Софійка Фурсенко намалювала фрукти. Христинка Феценко — африканських птахів фламінго. А у Ярослава Юркевича — фонтан.

Тепер у нашому класі виставка малюнків. Гарно!

- Упізнай, де чий малюнок.

Це малюнок Федора?

Це малюнок Софійки?

Це малюнок Христинки?

Це малюнок Ярослава?

Ф фр оуо

оуо фр фр о

фр

Фе

Со

Фр

Федір

Фелікс

У Федора нова форма.

Фелікс грає у футбол.

фія́лка

фонта́н

фру́кти

фія́лковий

телефо́н

асфа́льт

фіо́летовий

мікрофо́н

ту́фельки

Швидко читай – інше слово в рядку розпізнай. Підкресли його.

форма форма ферма форма форма форма

Улаштуйте змагання: хто швидше і правильно промовить скоромовку.

Леся Вознюк

Фарбував фазан фіранки,
брав фломастер у фіалки.

Прочитай речення. Познач речення, у якому розповідається про квітку.

- Мама вплела донечці в косички фіалкові стрічки.
- Весною в долині зацвіли фіалки сині.
- Фрукти корисні всім — і дорослим, і малим.

Підкресли слова, за допомогою яких можна розповісти про фіалку.

Біла, фіолетова, квітуча, солодка, тендітна, прилетіла, вироста, розквітла, вродила, пахне, прокинулася, зачарувала.

Прочитай слова. Підкресли букву, якою вони відрізняються.

фара — фарба фокус — фікус

фарш — марш форма — фірма

Виконай дії і запиши нові слова у клітинках.

ФАРА — А + ТУХ =

ФАРБА — ЦБА — Р + ЗАН =

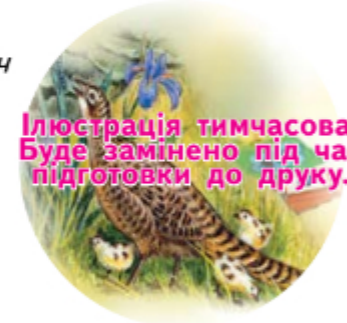

Потренуйся у швидкому читанні скоромовки з **буквою ф**. Спробуй прочитати швидко двічі, не збившись.

Ганна Чубач

Фазаниха фазанятам
стала фантики збирати.
Бо маленькі фазанчики
страх, як люблять фантики.

Ілюстрація тимчасова.
Буде замінено під час
підготовки до друку.

Прочитай. Що називають ці слова? Які ще міста України ти знаєш? У якому місті (селі) живеш ти? Що тобі про нього відомо?

Фа́стів Іва́но-Франкі́вськ Мерéфа

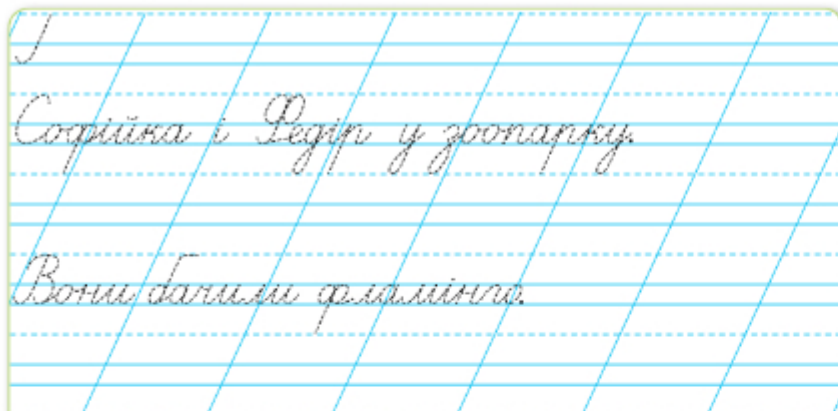

Знайди **слово у слові**. Підкресли його.

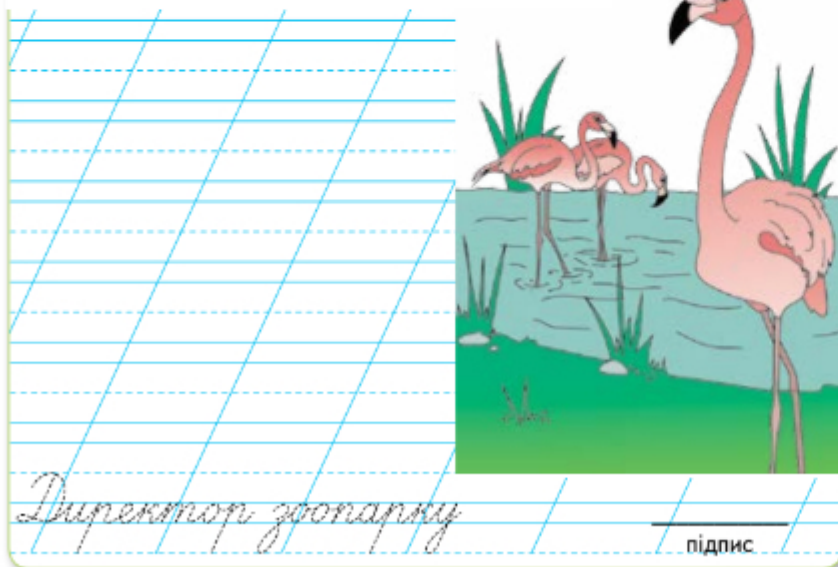
фломастер світлофор фізкультура

Запиши букви, що мають такий елемент.

Якби ти мав / мала власний зоопарк, яких тварин ти вибрав би / вибрала б для нього? Запиши.

ФУНІКУЛЕР У КИЄВІ

Над стародавнім Подолом і сивим Дніпром височіє Михайлівська гора — одна з найвищих точок Києва. Важко було дістатися пішки на цю гору. Тому відкрили перший електричний підйомник. Називається він фунікулёр.

Фунікулер — це вагон на канатах. По рейках він рухається крутим схилом угору.

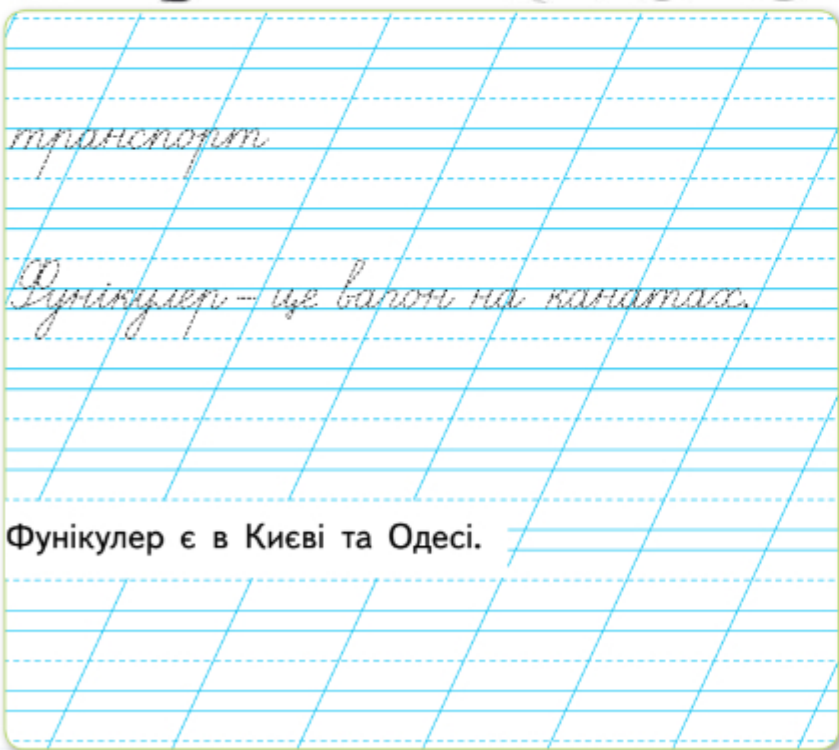
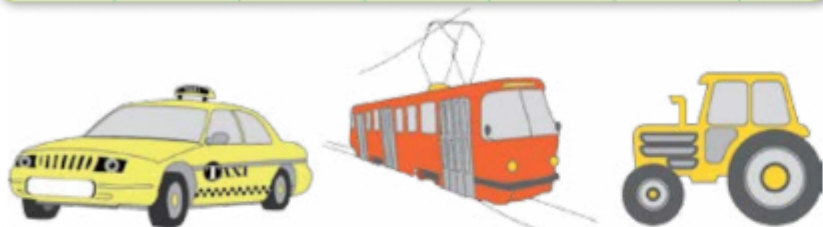
Він піднімається від Поштової площі на Подолі до Михайлівської площі в центрі Києва.

Кияни і гості міста залюбки користуються цим незвичайним видом транспорту. Піднімаються по крутій Володимирській гірці й милуються краєвидом на річку Дніпро. А ще люблять тут фотографуватися на згадку про Київ.

Чи доводилося тобі користуватися фунікулером? Розкажи про свої враження.

Запиши букви, що мають такі елементи.

Потренуйся вимовляти звук [дз] зліто.

дза дзо дзу дзе дзи

дзвін	дзві́нко	дзі́га
дзвіно́к	дзвóник	гúдзик
дзві́нкий	дзвєніть	дзє́ркало
дзвіно́чки	задзвєніть	кукуру́дза

гедзь дзьоб дзюдó дзюрчить

Анатолій Загрудний

ДЗВІНОЧКИ

— Дзень-дзелень! —
дзвенять
дзвіночки, —
Дзень-дзелень!
Дзень-дзелень!
Дзвін дзвенить
дзвінком струмочком
цілий день:
— Дзень-дзелень!

дзи га

дзьоб

- Назви, де чий дзьоб.

Грицько Бойко

ГОРОБЕЦЬ

Дзьобнув хлібця горобець,
дзьоб обтер об стовбурець.
Барабольки подзьобав,
по бруківці пострибав.

За Юрієм Старостенком

ЛІСОВИЙ МАЙСТЕР

Кожен чув, як стукає в лісі дятел.

— Стук! Стук! — чути дзвінку дятлової пісні.

Міцний і довгий у дятла дзьоб.

— Що ти робиш, дятле? — запитує сойка.

— Нове дупло видзьобую.

— Гарна, затишна хатка буде. А стару кому залишив?

— Іншим птахам. Вони таких міцних дзьобів не мають. От нехай живуть, шкідливих комах знищують. І всі дерева в лісі оберігають.

А ти знав? А ти знала?

Дзьоб у птаха — не прикраса. Він слугує для добування і поїдання їжі. Тому дзьоби у птахів дуже різні.

У горобця і синички дзьобик короткий і міцний. Він має гострі і ріжучі краї для подрібнення насіння.

У лелеки дзьоб прямий і довгий, наче щипці, щоб жабку схопити.

У папуги дзьоб схожий на кусачки. Ним дуже зручно розкльовувати горіхи, подрібнювати насіння та чіплятися за гілки.

Зовсім інший дзьоб у дятла. Він твердий і міцний. З його допомогою дятел може дістати з кори дерев личинки комах.

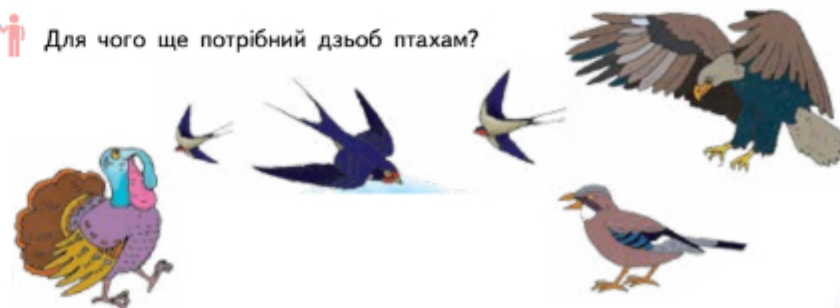
У пелікана дзьоб великий, наче сачок. Пелікан у дзьоб рибу складає.

Ось які різні дзьоби у птахів!

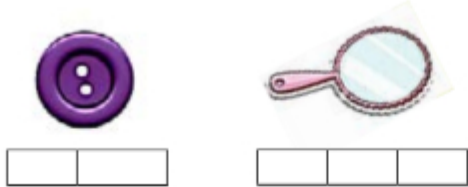
- Про що ти дізнався / дізналася з тексту?

Для чого ще потрібний дзьоб птахам?

dz Dz

dz dz

дза дзу дзе

Dz Dzv Dze

дзвін дзвод

дзеркало

Дзвоник кличе нас до школи.

А дзвіночки кличуть в поле.

Підпиши малюнки.

Відгадай загадки. Слова-відгадки впиши олівцем у клітинки.

Леся Вознюк

Хто з вас, діти, нас не знає?
 Ми у лісі проживаєм,
 дзвоном сонце зустрічаєм,
 маєм гарні сині очки,
 називаємось ...

Людмила Паниченко

Стоїть собі літечком
 на горді тіточка.
 Світлокоса, білозуба,
 а на ній — зелена шуба.

Виберіть скоромовку. Улаштуйте змагання: хто швидше і правильно промовить скоромовку.

Юля Турчина

Кукурудза на городі дивувалась своїй вроді.
У дзеркало дивилася, дуже чепурилася.

Людмила Коваль

— Дзень-дзелень, —
дзвонив раз Дзвін —
дзеленчав до Дзиги він.
Дзига Дзвін не помічала
перед дзеркалом дзижчала.

Володимир Верховень

НЕГОСТИННА ГАВА

Гава гарно двір прибрала,
гедзя в гості погукала.
Гедзь на ганок прилетів,
Гаву привітатъ хотів —
гудзиків скляних приніс.
Гедзь — у двері,
гава — в ліс.

Олег Буцень

ЧОМУ І ЯК ТРАПИЛОСЯ ТАК?

Перед тим як щось робити — спочатку подумай.
А в Надійки виходило все навпаки. Спочатку вона робила, а вже потім думала.

Якось Надійка надягла нову кофтину. Швидко застібнула і побачила: один гудзик зайвий.

Дівчинка роздягнулась, узяла ножиці та й відрізала гудзика. Потім вона знову надягла кофточку. Застібнула її і дивиться — гудзика не вистачає.

Чому і як трапилося так?

Тетяна Пустовар

ЦУЦИК І ГУДЗИК

Загубив маленький цуцик
від штанців чорненький гудзик.
Все навколо обшукав
всі курей перепитав,
всі стежинки обійшов,
але гудзик не знайшов.
Що робити, що робити?
Як штанці йому носити?

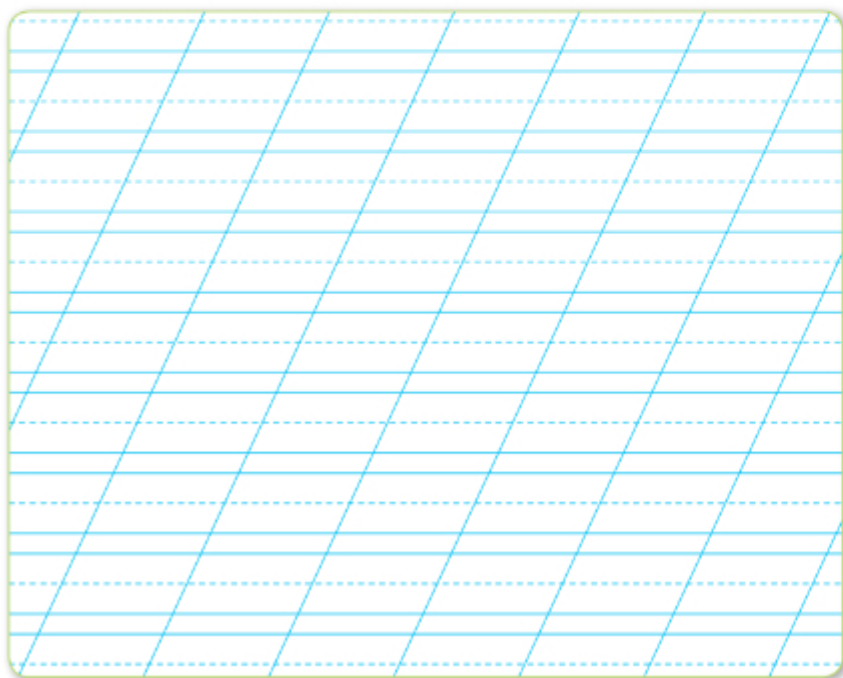
- Яка пригода трапилася з цуциком?

Спиши вірш Олексія Довгого.

БАТЬКІВЩИНА

Моя рідна Батьківщина
має назву Україна.
В мене й нація своя —
українець / українка в мамі я.
Є у мене й рідна мова,
українське кожне слово.

ВЧУСЯ РОЗПОВІДАТИ ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ ПРЕДМЕТА

Розкажи, для чого потрібні ці предмети.

- У якого предмета більше можливостей для використання? Доведи.

- Поміркуй, замість чого можна використати ці предмети.

[ДЖ]

— ● —

джем

Потренуйся вимовляти звук [дж] зливо.

джа джо
джу
джи дже

сидіти — сиджу
ходить — ходжу
садити — саджу
радіти — раджу

джем джінси джміль
джип джунглі джмелік
джгут джемпер джмеліний

бджола джерелó
бджілка джерельце

Наталія Забіла

ДЖМІЛЬ

Як дзвінок задзеленчить,
дзвінко джмелік задзижчить.
Гедзь із джмеліком летить,
бджолам весело кричить:
— Бджоли, бджоли,
бджоленята, вилітайте погуляти!

ЦІЛЮЩІ ДЖЕРЕЛА

Гори Карпати славляться на всю Європу. Вони приваблюють до себе квітучими полонинами, зеленими лісами та цілющими джерелами.

З одних джерел витікає холодна вода. З інших — тепла. В одних джерелах вона кислувата. В інших — солоня або гірка.

Люди помітили, що джерельна вода дуже корисна. Вона допомагає лікувати різні хвороби. Цілющі джерела протягом багатьох років допомагають людям відновити сили і позбутися недуг. «Жива вода» — так кажуть про цілющі джерела.

Біля таких джерел збудовано санаторії. У них лікуються й відпочивають дорослі та діти.

• Чому ці джерела називають цілющими?

дж Дж

дж Дж
джит джем
джинси
джала
джерело
Джамби – корисні комахи.

Джерельна вода цілюща.

Відгадай загадки. Слова-відгадки впиши у клітинки.

Галина Осадко

Посмугована комашка
працювати звикла тяжко.
Із квіток нектар збирає,
мед смачнющий виробляє.
Робітниця ця мала
називається ...

Я крилатий, я пухнастий,
золотистий і смугастий,
над лузком танок веду,
дзвінко, весело гуду.

Потренуйся вимовляти звуки [дж], [дз] зливо.

Михайло Горловий

ДЖМЕЛІ

В тихій сонячній долині,
у пахучій конюшині
розгулялися джмелі:
— Джу-джу-джу, ті-лі-лі.
Фраки чорні та барвисті,
а сорочки золотисті.
— Джу-джу-джу, ті-лі-лі.
Ми веселі скрипалі.

Прочитайте в парі.

Ірина Сонечко

БДЖІЛКА І ВЕДМЕЖАТКО

Бджілка між дерев літала,
Спать ведмедю заважала.

Ведмежа. Бджілко-бджілко, відлети!

Бджілка. Дз-з-з...

Ведмежа. Краще медом пригости.

Бджілка. Дз-з-з...

Ведмежа. Я на тебе розізлюсь!

Бджілка. Дз-з-з...

Ведмежа. Я до тебе доберусь!

Бджілка. Дз-з-з...

Ведмежа. Ось тебе вхоплю я!!!

Бджілка. Кусь!

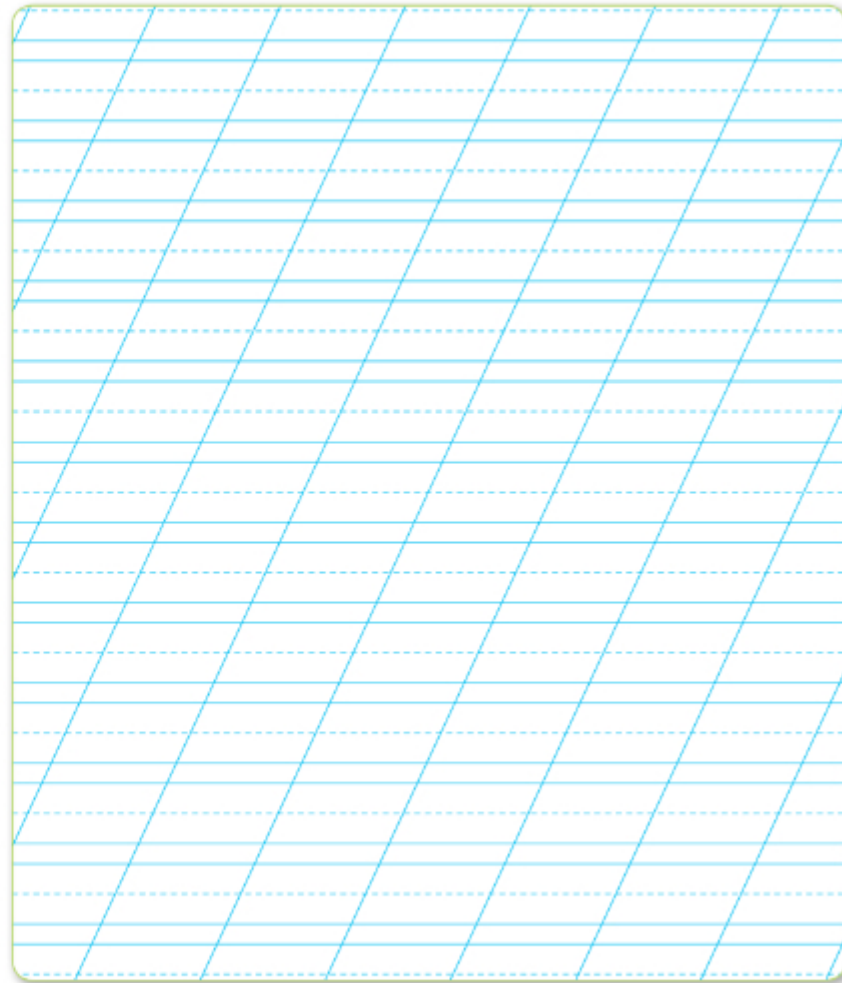
Навчися швидко і правильно читати скоромовку.

Любов Шостак

У погожу теплу днину
джміль збирає журавлину.
Бо желе із журавлини
дуже любить рід джмелиний.

Спиши текст за завданням учителя / учительки.

ДЗЮДО

У суботу Наталочка поверталася із тренування і зустріла свого однокласника Назарчика.

— Привіт, Назаре!

— Привіт, Наталю! Ти із тренування йдеш?

— Так. А ти чому не приходиш? Саме зараз набирають нову групу дзюдоїстів.

— А тобі подобається займатися?

— Я залюбки відвіую спортивну секцію із дзюдо.

— Розкажи мені, будь ласка, про цей вид спорту, — попросив Назарчик.

— Дзюдо — це японське бойове мистецтво і вид спорту. Це — олімпійський вид спорту. Він навчає захищати себе, розвиває швидкість, силу, гнучкість, витривалість.

— А ти вже брала участь у змаганнях? — поцікавився Назарчик.

— Нещодавно в нас були змагання. Я вперше брала в них участь.

— А що означають кольори поясів дзюдоїстів?

— За кольорами поясів можна визначити рівень майстерності дзюдоїста.

— Дзюдо ти займаєшся вже давно. А чи є людина, на яку ти рівняєшся, береш із неї приклад у цьому виді спорту?

— Так! Це Георгій Зантарая — український дзюдоїст. Він став першим чемпіоном світу із дзюдо в історії України. А також чемпіонка Європи Дарина Білодід.

— Дякую, Наталю, за цікаву розповідь.

— І ти приєднуйся до команди дзюдоїстів!

Дарина Білодід — бронзова призерка Олімпійських ігор 2020 року, чемпіонка Європи та дворазова чемпіонка світу

«Обчисли буквені вирази».

o+y= p+y= t+o= l+o=

дзюдо

Дзюдо — це японське бойове мистецтво. Д

Георгій Зантара — український дзюдоїст.

II

п'є б'є в'є ім'я
п'ють б'ють в'ють м'яч
м'ята пір'я сім'я хом'як
п'ята́ подвір'я п'єса солов'ї
п'ять сузір'я м'який
дев'ять комп'ютер рум'яний

Розглянь малюнки. Встав у речення пропущені слова.

- 1 У Дем'янка новий .
- 2 До перерви ще хвилин.
- 3 Мар'янка доглядає .

Прочитайте вірш. Вивчіть його напам'ять і позмагайтеся у промовлянні перед класом.

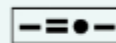
Наталя Гуркіна

Маю десять пальців я,
всі вони — немов сім'я!
Разом ліплять і малюють,
і готують, і майструють.
Ось такі от молодці
пальчики мої ось ці.

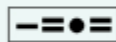

9

АПОСТРОФ

5

ЯК МИ ВИГРАЛИ КОМП'ЮТЕР

Одного дня наш клас запросили до телестудії. Діти з нашого класу виступали в передачі «Телеранок». А всі інші діти класу були глядачами.

Після завершення передачі ведучий запропонував нам узяти участь у телеконкурсі «Як ми знаємо комп'ютер».

У конкурсі взяли участь п'ять наших учнів. Ми дуже хвилювалися за те, як вони впораються із завданнями. А завдань було аж дев'ять.

Та складна тема і телекамери не злякали наших друзів, вони виграли. Переможцями стали наші Дем'янко і сором'язлива Мар'янка. А головним призом був комп'ютер! Усі дуже раділи!

А потім переможці давали інтерв'ю для газети. І весь наш клас сфотографували.

У п'ятницю кур'єр приніс для нас у школу комп'ютер. І тепер ми разом із Софією Лук'янівною збираємося перед монітором для перегляду різної цікавої для нас інформації.

переможці

л

к

Мар'янка -

комп'ютер

Комп'ютер - дуже мудра машина.

К

Дар'я і В'ячеслав виграли комп'ютер.

ДРУЖНА СІМЕЙКА

У кожній книжці живе цікава сімейка — букви. Літерами ще їх називають. І якби не дружною була ця сімейка, то ми нічого не змогли б прочитати. То так вони рядочком стануть, то інакше — і вже слова виходять. І тоді ми розуміємо, про що нам розповідають ці літери.

Називається ця дружна сімейка словом **алфавіт**.

Алфавіт — це розташовані в певному порядку букви.

Прочитай по порядку назви букв алфавіту.

Аа а	Бб бе	Вв ве	Гг ге	Ґґ ґе	Дд де	Ее е
Єє є	Жж же	Зз зе	Ии и	Іі і	Її йот	Йй йот
Кк ка	Лл ел	Мм ем	Нн ен	Оо о	Пп пе	Рр ер
Сс ес	Тт те	Уу у	Фф еф	Хх ха	Цц це	Чч че
Шш ша	Щщ ща	Ь знак м'якшення	Юю ю	Яя я		

- Дізнайтеся, які ще назви має алфавіт.
- Скільки в алфавіті букв?
- Яка буква не позначає звука?

Запиши «сусідів» букв за алфавітом.

□ □ Д □ □ Ц □ □ К □ □ У □ □ О □ □ □

За Тетяною Крикун

А Б В Г Г — гуси, гуси, «ге-ге-ге!»

Д Е Є Ж З — швидко поїзд нас везе.

И І Ї Й (йот) К — яка ж білочка метка!

Л М Н О П — їдем дружню ми в купе.

Р С Т У Ф — їде з нами й добрий ельф.

Х Ц Ч Ш Щ — вибіг зайчик з-за куца.

ь (знак м'якшення) Ю Я — ось вся азбука моя!

Марія Хоросницька

Я навчився вже читати

складно, плавно, як і слід.

«Добре, синку», — каже мати.

«Гарний хлопець», — хвалить дід.

І бібліотеку маю, —

подивіться, скільки книг!..

Залюбки щодня читаю —

прочитати всіх не встиг.

І малюнки я повинен

розглядати кожний раз...

Бо для кого ж ці картинки

намальовані? Для нас!

- Напиши великі і малі букви, які продиктує вчитель / вчителька.

- Прочитай. Підкресли речення, у якому є ім'я хлопчика.

У Христинки тато хірург.
Дітей запросили грати у хокей.
Хоробрий Михайлик — воротар.
Сьогодні в Харкові хмарно.

- Прочитай. Дай відповідь на запитання.

В Аліни і Артема багато квітів.
В Аліни є айстри, лілії, іриси, троянди і жоржини.
А в Артема такі квіти: крокуси, тюльпани, конвалії,
ромашки і гладіолуси.

У кого конвалії?

У кого лілії?

- Спиши текст.

Був гарний сонячний день. Євгенко пішов до річки.
У річці плавали лящі і карасі. Хлопчик зловив кілька карасів. Мама посмажить рибку.